

FOTO: STAFFAN SJÖGREN

Arktis i ett globalt fokus

Mistra utlyser ett nytt program med samhällsvetenskaplig inriktning. Visionen är att med vetenskaplig kunskap - till nytta för samhället, beslutsfattare och människor i Norden - bidra till en hållbar utveckling i Arktis.

| SIDAN 3

Sökes: en programchef för Mistra Arctic Futures

Mistras nya forskningsprogram Mistra Arctic Futures söker en programchef. Personen till den nya posten ska driva forskningsprogrammet i hamn, en stor mångfacetterad uppgift kring ett komplicerat område med politisk språngkraft.

| SIDAN 2

Internationell grupp har tagit fram utlysningen

Utlisningen Mistra Arctic Futures har tagits fram av en internationell grupp med samhällsvetenskaplig inriktning. Här återfinns bland andra Maribeth Murray, Alaska, Joan Nymand Larsen, Island och Tomas Ries, Försvärshögskolan i Stockholm.

| SIDAN 5

■ MEN HALLÅ...

Björn Dahlbäck, som har värdskapet för Mistra Arctic Futures.

Björn Dahlbäck, chef på Polarforskningssektariatet.

Vad tycker du om ditt nya värdskap?

– Det är naturligtvis spännande och roligt att Polarforskningssektariatet blir värd för Mistra Arctic Futures. Vi kommer att leda och engagera oss stort i programmet.

Vad innebär det att vara värd för Mistra Arctic Futures?

– Det innebär bland annat att programchefen och forskningsprogrammet ska ha sin plats rent fysiskt på Polarforskningssektariatet. Vi tror att det är betydelsefullt att sitta i ett polart sammanhang där man hela tiden arbetar med polara frågor och bedriver polar forskning.

Vem blir programchef?

– Vi söker just nu en programchef.

Hur kommer forskningsprogrammet att byggas upp?

– Mistra satsar upp till 30 miljoner kronor under de närmaste 3 åren. Hur de fördelas beror på vilka ansökningar som kommer in. De olika projekten som tilldelas medel kan alltså bedrivas på flera olika lärosäten.

■ LOMONOSOVRYGGEN

Diktsamlingen
Lomonosovryggen
av Gunnar D Hansson

“... Och helt självlysande, ja briljant är denna bok som så intelligent, sensibelt och underhållande beskriver en sex veckors resa till polartrakterna med isbrytaren Oden sensommaren 2009.”

Eva Ström, Sydsvenska Dagbladet, recenserar Gunnar D Hanssons diktsamling Lomonosovryggen. Samme Gunnar D Hansson gav ytterligare ett perspektiv på Arktis under Polarveckan 2010, då poeten gjorde flera uppskattade inspel:

Strömmarna
stryker ljudlöst fram
under de vita golven.
Isflaken, vana vid hårdhet,
knäcks och smeker fartygssidorna.
Hur många tempel som helst,
men inga utöware.

Man kan komma nära, mycket nära, kanske ända fram, bara genom att driva med den transpolära strömmen, även till icke förut namngivna platser med låga årsgenomsnittstemperaturer. Det var Nansens tanke. Hans enda, tyckte de arroganta engelsmännen.

Dikten skyndar till, uppsöker ett skyddat läge för att se efter om det är något längst där borta bland isvallarna. Men inget där, bara blåa skuggor. Tröstlöst kunde det ha hetat om det varit frågan om att söka tröst.

Gunnar D Hansson

Boken kan beställas från Daidalos förlag, www.daidalos.se.

(Lomonosovryggen – en djuphavsrugg i Norra ishavet, döpt efter den ryske naturforskaren och poeten Michail Lomonosov).

Mistra tipsar:

Läs Charles Emmersons bok “The Future History of the Arctic”. Han förutspår att ismältningen i Arktis kommer att göra området till världens nästa geopolitiska flashpoint. Se honom intervjuas på <http://vimeo.com/10544614>.

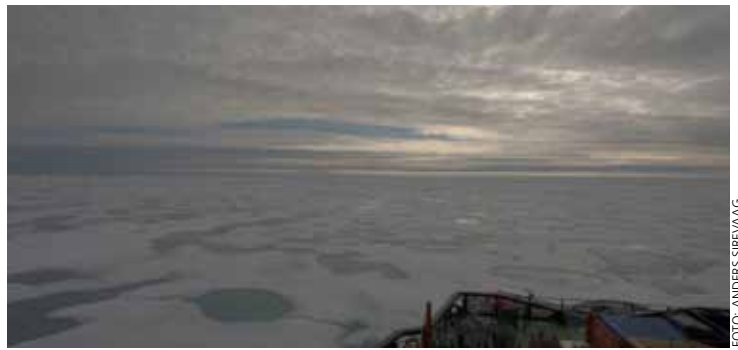
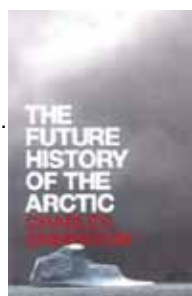

FOTO: ANDERS SIREVAAG

Arktisprogram söker chef

Det händer mycket på Polarforskningssekretariatet just nu. Tre nya tjänster är utlysta, varav en är programchefstjänsten för Mistra Arctic Futures.

Tjänsten är en kombination av ett uppdrag från Mistra och ett samarbete med ISAC, International Study of Arctic Change. Polarforskningssekretariatet samarbetar med Mistra kring forskningsprogrammet Arctic Futures. Forskningsprogrammet syftar till att bygga upp kapacitet till nytta för hållbar utveckling och förvaltning av Arktis.

RIGORÖS UTVÄRDERING

Ansökningarna utvärderas av en internationell bedömargrupp som tillsätts av programstyrelsen i samråd med Mistras kansli. Såväl vetenskaplig kvalitet som användarnytta bedöms i enlighet med Mistras anvisningar och kvalitetskrav. Under hösten fattar programstyrelsen

beslut om vilka ansökningar som beviljas medel. Polarforskningssekretariatet kommer att värd för forskningsprojekten.

MÅNGA ARBETSUPPGIFTER

Programchefens uppgifter är att leda och samordna Arctic Futures, samt driva ett externt kommunikationsarbete kring programmet. Personen ska också representera ISAC i internationella sammanhang.

För detta krävs erfarenhet av forskningsledning och internationellt arbete, akademisk utbildning med forskarerfarenhet, gärna med tvär- eller samhällsvetenskaplig inriktning.

Den blivande programchefen bör också ha erfarenhet av internationella forskningssystem och ha mycket goda kunskaper i svenska och engelska.

Läs mer på www.polar.se

MISTRAS NYHETSREBREV

Ansvarig utgivare:

Clas-Uno Frykholm

tf verkställande direktör

clas-uno.frykholm@mistra.org

Tel 08 791 10 22

Texter: Cecilia Öfverholm och Mette Hultgren

Projektleddare:

Cecilia Öfverholm

redaktör

[cecilia.ofverholm@](mailto:cecilia.ofverholm@simsimmedia.se)

simsimmedia.se

Mistra, Stiftelsen för miljöstrategisk forskning stöder forskning av strategisk betydelse för hållbar utveckling och en god livsmiljö.

Länkar i text finns på www.mistra.org/nyhetsbrev

Prenumeration (gratis): www.mistra.org/prenumerera

Citera gärna Mistras nyhetsbrev men uppge alltid källan.

Arktis i ett globalt fokus

Mistra utlyser ett nytt program med samhällsvetenskaplig inriktning. Visionen är att med vetenskaplig kunskap - till nytta för samhället, beslutsfattare och människor i Norden - bidra till en hållbar utveckling i Arktis..

Arktis är en region under stark förändring som snabbt håller på att utvecklas till en betydande världspolitisk arena där många länder och organisationer har intressen att bevaka. Det gäller inte minst för de människor som lever i Arktis och vars livsmiljö påverkas. Ett isfriare Arktis skulle till exempel kunna leda till att långväga transporter över den Arktiska bassängen kan ske genom Arktis i stället för som nu, genom Suez- eller Panamakanalen. Det finns dessutom stora naturtillgångar

som kan komma att bli attraktiva att exploatera i en känslig naturmiljö.

MÅNGA OLIKA INTRESSEN

– Arktis är speciellt eftersom det finns så många intressen som drar åt olika håll och en stor osäkerhet kring framtiden vad gäller exempelvis klimatförändringen. De arktiska kuststaterna är direkt berörda av utvecklingen, de arktiska länderna med territorier norr om Polcirkeln, däribland Sverige och Finland, är indirekt berörda. Länderna

inom EU har också sina intressen och det finns även ett påtagligt geopolitiskt intresse från öst, bland annat Kina. Så det är ett ganska stort och komplicerat spel med många aktörer och det vore oklokt att inte bygga upp en kompetens inom området från svensk sida, säger Anders Karlqvist, ansvarig för det kommande programmet Mistra Arctic Futures in a Global Context.

– Vi har en stor erfarenhet av extrema miljöer med ungefär en fjärdedel av landet norr om Polcirkeln. Vi ▶

FOTO: THORSTEN MAURITSEN

► är dock inte direkt berörda på samma sätt som de arktiska kustnationerna. Dessutom är vi både erfarna och kvalificerade att analysera utvecklingen och bidra till kunskap och beslutsunderlag, säger Anders Karlqvist.

Sverige har en aktiv naturvetenskapligt inriktad forskning kring Arktis men när det gäller samhällsvetenskaplig forskning har inte Arktis tilldragit sig samma starka intresse, anser han.

– Därför är det angeläget att Sverige satsar och bygger upp egen kunskap och analys så att Sverige i internationella sammanhang ska kunna agera på ett kvalificerat sätt. Mistra vill därför vara med och bygga upp ett nätverk av svenska forskare med internationell koppling, säger han.

Anders Karlqvist har tidigare arbetat som chef vid Polarforskningssekreteriatet som är den organisation som kommer att vara värdorganisation, det vill säga ha ansvar för att koordinera forskningsprogrammet. Mistra Arctic Futures in a Global Context blir inte utlyst som ett större program utan inbjuder till flera mindre projekt.

– Man kan se den här ansatsen som ett test för att ta reda på hur intresset för forskningsfältet ser ut. Ur Mistras perspektiv handlar det om att bryta ny mark och vi vet inte på förhand hur snabbt man kan bygga upp starka forskningsmiljöer, säger Anders Karlqvist.

FRÅN SÄKERHETS- TILL HANDELSPOLITIK

Det är viktigt att forskningen även har ett historiskt perspektiv. Arktis var för inte så länge sedan ett spänningsfält med säkerhetspolitiska intressen. Nu håller ett nytt spänningsfält på att byggas upp men denna gång är det mer fråga om tillträde till området ur ett ekonomiskt och handelspolitiskt perspektiv, enligt Anders Karlqvist.

– Vi kan inte enbart förlita oss till internationell forskning när det gäller tillämpning av folkrätten eller vårt behov av att tillvarata svenska näringslivsintressen. Dessutom är egen stark forskning en förutsättning för att få tillgång till kvalificerade internationella vetenskapliga nätverk, säger han. ■

” Egen stark forskning är en förutsättning för att få tillgång till kvalificerade internationella vetenskapliga nätverk.

Anders Karlqvist har arbetat fram utlysningen tillsammans med en internationell grupp.

MISTRA ARCTIC FUTURES IN A GLOBAL CONTEXT

Utlysningen riktar sig till svenska forskare som kan lämna förslag till forskningsprojekt om Arktis i en global förändring med specifik relevans för geopolitik, ekonomi och tekniska förhållanden ur ett miljöperspektiv. Mistra kommer att investera max 30 mkr i 3-5 projekt under 3 år. Förhoppningen är att kunna bygga upp stark svensk forskning med internationell koppling. Utlysningen pågår fram till 9 augusti kl 16.00. Ansökningarna utvärderas av

en internationell bedömaregrupp som tillsätts av programstyrelsen i samråd med Mistras kansli. Såväl vetenskaplig kvalitet som användarnytta bedöms i enlighet med Mistras anvisningar och kvalitetskrav. Under hösten fattar programstyrelsen beslut om vilka ansökningar som beviljas medel. Förhoppningsvis kan de första projekten starta innan årsskiftet. Ytterligare information om utlysningen finns att läsa på www.mistra.org.

Experterna som lyfter Arctic Futures

Mistra har beslutat att investera i samhällsvetenskaplig forskning kring Arktis. Beslutet är välgrundat tack vare den internationella planeringsgruppen som tagit fram underlaget till utlysningen.

De allra flesta Arktisstudier är av naturvetenskaplig karaktär, men det finns också studier som har en samhällsvetenskaplig inriktning. Mistra har genom att studera den samhällsvetenskapliga forskningen funnit att det saknas svensk forskning inom området.

Möt ett par av dem som ingått i den internationella pla-

neringsgruppen som tagit fram underlaget till utlysningen: Tomas Ries, Försvarshögskolan i Stockholm och Joan Nymand Larsen vid Stefansson Arctic Institute och Akureyri universitetet på Island. I gruppen ingick också Maribeth Murray vid International Arctic Research Center i USA samt Anders Karlqvist som var gruppens ledare, se sid 3-4.

Joan Nymand Larsen

PhD och senior forskare vid Stefansson Arctic Institute i Akureyri på Island med expertområdet ekonomi och socialvetenskaplig forskning i Arktis.

Vad har varit det viktigaste området för dig när det gäller den här utlysningen?

1. Att den svenska expertisen inom Arktis social- och tvärvetenskapliga forskning stärks.
2. Inkluderandet av den nordiska ekonomin och innebörden av ett öppnande av Arktis: större tillgänglighet, påverkan på naturresurser, miljö, Arktisbefolkningen och kvaliteten för livet i norr.
3. Det finns kunskapsluckor när det gäller ekonomi i norr och globaliseringens påverkan och vilka följeffekterna blir.
4. Att vi får vidare förståelse för förändringarna i Arktis. Den ekonomiska förändringen ställer ytterligare krav på tvärvetenskaplig forskning och framtidsstudier för Arktis i ett globalt sammanhang.

Vad önskar du finna i ansökningarna?

1. En solid förståelse för att Arktis som region står inför unika utmaningar som behöver unika lösningar.
2. Ansökningar som framhäver utmaningarna för datahantering av arktisk forskning, med en plan hur utmaningarna ska lösas.
3. Detsamma när det gäller ekonomiska och empiriska studier.
4. Ambitioner att skapa en stark svensk forskningsmiljö för att stärka svensk socialvetenskaplig forskning i Arktis.
5. Planer för att bygga internationella nätverk med andra Arktisländer.
6. Fokus på konsekvenserna av en global förändring för Arktis och det svenska samhället.

Tomas Ries

PhD och högskolelektor vid Försvarshögskolan, fd chef vid Utrikespolitiska Institutet.

Vad har varit det viktigaste området för dig när det gäller den här utlysningen?

1. Den fullständiga förändringen av Arktis det kommande årtiondet.
2. Globaliseringens påverkan på Arktis, i ett mycket brett perspektiv: globala, sociala, politiska, ekonomiska, teknologiska och ekologiska dimensioner.
3. Behovet i Sverige av att a) stärka forskningen kring den sociala, politiska, ekonomiska och teknologiska förändringen, b) undersöka vilka konsekvenserna blir globalt, för NATO och EU och för Sverige, och c) undersöka vilka utmaningar och möjligheter det finns för det svenska samhället, industrin och svensk säkerhetspolicy.

Vad önskar du att finna i ansökningarna?

1. Effekten av globalisering i Arktis och de viktigaste aspekterna för Arktis.
2. Att projekten bör ha ett brett samverkande perspektiv som ger en sammanhållen analys. "Not microscopic reductionist studies of stovepiped issues."
3. Ett fokus på de kritiska konsekvenserna för säkerhet (utifrån ett brett perspektiv) – som bevarar Arktis, och de fungerande livsmiljöerna där.
4. En analys av konsekvenserna som förändringarna av Arktis betyder för Sverige.

Britt-Inger Andersson

”Vi kan bidra än mer”

Britt-Inger Andersson är idéutvecklingsansvarig på Mistra och den som koordinerat arbetet med Mistra Arctic Futures in a Global Context.

Varför investerar Mistra i samhällvetenskaplig forskning i Arktis?

– Sverige är delvis ett arktiskt land och har intressen av att natur, miljö och människor skyddas för alltför stor påverkan. Sverige har också stor erfarenhet av komplexa förhandlingar när det gäller till exempel politiska konflikter. Vi har också stor erfarenhet av naturvetenskaplig forskning i Arktis. Detta sammantaget gör att vi bör kunna bidra än mer inom detta område.

Vi hoppas att Mistra Arctic Futures resulterar i kapacitetsbyggande inom samhällvetenskaplig forskning och i viktig vetenskaplig kunskap om de globala förändringar som sker i Arktis.

Vad blir din roll i Mistra Arctic Futures?

– Jag är Mistras ansvariga för programmet och är adjungerad i programstyrelsen.

Vad tror du har hänt om ett år?

– Jag hoppas att det pågår tre projekt som kan nå hög internationell vetenskaplig nivå, att forskarna arbetar tillsammans med internationella forskare och att beslutsfattare aktivt intresserar sig för Mistraprogrammet.

Om tre år?

– Då ska Mistra utvärdera resultaten och vi hoppas på excellence både vad gäller vetenskap och användarvärde. Vi vill också se att vi har lyckats bygga kapacitet och intressera samhällsvetare för Arktis – gärna även yngre forskare. ■

Mistras process garanterar kvalitet i utvärdering

Mistras rigorösa utvärderingsprocess sällar fram de projekt som kommer att ingå i Mistra Arctic Futures. Men när det gäller Arktisprogrammet är det inte Mistras styrelse som fattar beslut om vilka projekt som får pengar utan det är programstyrelsen som har den slutgiltiga beslutanderätten.

Sedan Mistra offentliggjorde forskningsprogrammet Mistra Arctic Futures för ungefär två veckor har frågan om utvärdering kommit på tal. Det är en fråga som är central för Mistras sätt att arbeta och som är avgörande för vem som får medel av Mistra.

– Mistras välnummerade utvärderingsprocess kommer att föregå även besluten som rör vilka projekt som får medel inom Mistra Arctic Futures, säger Clas-Uno Frykholm, tillförordnad vd och ansvarig för utvärdering på Mistra.

Men det finns en skillnad. Det är inte som brukligt Mistras egen styrelse som fattar beslut om vem som får pengar, det är Mistra Arctic Futures programstyrelse.

– När det gäller Mistra Arctic Futures så har vi redan fattat beslutet att Polarforskningssekretariatet är värd för programmet och vi kommer att i

samråd utse en programstyrelse, säger Clas-Uno Frykholm.

Han poängterar att utvärderingen av de projektförslag som kommer in ska utvärderas enligt Mistras riktlinjer och kvalitetskrav.

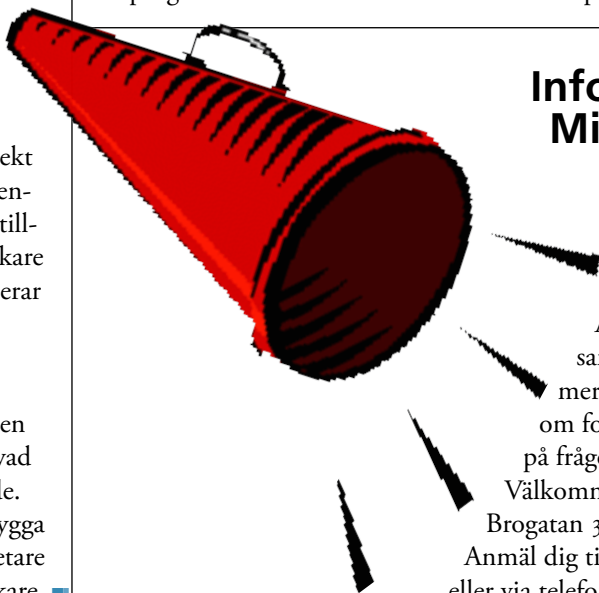
En internationell bedömargrupp kommer att tillsättas av programstyrelsen i samråd med Mistras kansli. Bedömargruppen utvärderar de ansökningar som kommer in utifrån såväl vetenskaplig kvalitet som användarnytta. Gruppen lämnar sedan förslag till den beslutande programstyrelsen.

– Proceduren är Mistras. Den är väl inarbetad och garanterar hög kvalitet i bedömningsarbetet, säger Clas-Uno Frykholm.

Den 9 augusti klockan 16.00 stängs dörrarna för ansökningarna. Under hösten fattar programstyrelsen beslut om vilka ansökningar som beviljas medel och förhoppningsvis kan de första projekten starta före årsskiftet. ■

Clas-Uno Frykholm.

Informationsträff om Mistra Arctic Futures

Den 2 juni håller Mistra en informationsträff om Mistra Arctic Futures.

Anders Karlqvist, Tomas Ries samt Britt-Inger Andersson kommer att vara på plats och berätta mer om forskningsprogrammet och svara på frågor.

Välkommen till Mistras kansli, Gamla Brogatan 36-38 i Stockholm.

Anmäl dig till berith.nordstrom@mistra.org, eller via telefon: +46 8 791 10 23.